

Практичне. Філософсько-методологічні засади вивчення української культури. Характерні особливості та витоки

1. Виникнення та розвиток термінів «історія» та «культура»
2. Сучасні погляди на історію України.
3. Соціальна історія та історія повсякденності. Методологічні засади вивчення історії України.
4. Первісні державні утворення на території України (кіммерійці, скіфи, сармати, грецькі міста-держави Північного Причорномор'я).
5. Східні слов'яни в VI–IX ст.: розселення, побут, вірування, проблеми етногенезу. Перші протодержавні утворення східного слов'янства. Заснування Києва і держава Аскольда.

Опрацювати самостійно

В'ятрович В. Що таке історія України? // Історична правда. – 2022. – 14 листопада. Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2022/11/14/162039/>

Реферати

1. К. Ясперс про сенс і призначення історії.
2. Значення історії очима А. Тойнбі.
3. Історична схема М. Грушевського.
4. Народницький і державницький напрями української історіографії.
5. Геродот про скіфів.
6. Давні слов'яни у працях зарубіжних авторів.
7. Доісторична доба на Житомирщині.

Творчі завдання

1. Опрацювавши відповідну наукову літературу, визначте особливості лінійної і нелінійної філософії історії.
2. Підготуйте виступ про життєвий і творчий шлях видатних українських істориків (М. Костомарова, М. Грушевського, В. Антоновича, Д. Дорошенка, Н. Полонської-Василенко, О. Єфименко).
3. Опрацювавши додаткову інформацію, зробіть повідомлення про життя в античному місті на території Північного Причорномор'я (Ольвії, Херсонесі, Тірі, Пантікапей тощо).

Література

- Бойченко І. В.** Філософія історії : підручник / І. В. Бойченко. – К. : Т-во «Знання», 2000. – 723 с.
- Історичне джерелознавство : підручник / Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко. – К. : Либідь, 2002. – 488 с.
- Калакура Я. С.** Українська історіографія : курс лекцій / Ярослав Степанович Калакура. – К. : Генеза, 2004. – 496 с.
- Яковенко Н.** Вступ до історії / Наталя Яковенко. – К. : Критика, 2007. – 376 с.
- Ящук Т. І.** Філософія історії : курс лекцій : навч. посібник / Т. І. Ящук. – К. : Либідь, 2004. – 536 с.
- Баран В. Д.** Давні слов'яни / Володимир Данилович Баран. – К. : Альтернативи, 1998. – 336 с. – («Україна крізь віки», т. 3).
- Баран В.** Давня історія України в світлі сучасних наукових досліджень з археології / В. Баран // Історія України. – 2006. – № 17. – С. 8–14.
- Бунятян К. П.** На світанку історії / К. П. Бунятян, В. Ю. Мурзін, О. В. Симоненко. – К. : Альтернативи, 1998. – 336 с. – («Україна крізь віки», т. 1).
- Винокур І. С.** Археологія України / І. С. Винокур, Д. Я. Телегін. – Тернопіль : Богдан,

2004. – 480 с.

Древние цивилизации / [под общ. ред. Г. М. Бонгард-Левина]. – М. : Мысль, 1989. – 479 с.

Залізник Л. Л. Первісна історія України / Леонід Львович Залізник. – К. : Вища школа, 1999. – 264 с.

Крижицький С. Д. Античні держави Північного Причорномор'я / С. Д. Крижицький, В. М. Зубар, А. С. Русяєва. – К. : Альтернативи, 1998. – 352 с. – («Україна крізь віки», т. 2).

Скржинська М. В. Судочинство в античних державах Північного Причорномор'я / М. В. Скржинська // Укр. іст. журн. – 2009. – № 5. – С. 4–12.

Проблемні запитання

- У чому полягає значення історії в житті суспільства?
- Доведіть, що історія України є частиною всесвітньої історії.
- Назвіть об'єкт та предмет курсу «Історія України».
- Охарактеризуйте методологічні засади історичної науки.
- Що таке історичне джерело? Які існують види історичних джерел?
- Що таке історіографія?
- Що у Вашому розумінні означає філософія історії?
- Назвіть видатних істориків України.
- Чому все більшої популярності у вітчизняній історичній науці набуває соціальна історія та історія повсякденності?
- Визначте шляхи заселення людьми території України.
- Доведіть або спростуйте автохтонність українського народу.
- Які існують теорії походження Трипільської культури?
- Визначте характерні ознаки Трипільської культури та причини її занепаду.
- Чому, на Вашу думку, скіфо-сарматська доба викликає великий інтерес в сучасних українських істориків?
- Визначте причини грецької колонізації Північного Причорномор'я.
- У чому полягає вплив грецької культури на культуру скіфів, сарматів?
- Виділіть періоди історії існування осередків античної цивілізації в Північному Причорномор'ї, проаналізуйте, на основі яких критеріїв їх було виділено.
- Які існують теорії етногенезу слов'ян?
- Охарактеризуйте суспільний розвиток східних слов'ян.
- Визначте особливості слов'янської язичницької культури.
- Вкажіть, які існували протодержавні утворення в східних слов'ян напередодні утворення Київської Русі.
- Охарактеризуйте Антський племінний союз як протодержавне утворення східного слов'янства.

Ключові терміни та поняття: авари, автохтони, алани, анімізм, анти, аристократія, Артанія, білі хорвати, Борисфен, Велике переселення народів, венеди, волхви, готи, гуни, деревляни, дреговичі, дуліби, історичне джерело, історіографія, історія, історія повсякденності, колонізація, курган, Куявія, метрополія, пектораль, поляни, сіверяни, склавини, соціальна історія, уличі, язичництво.